

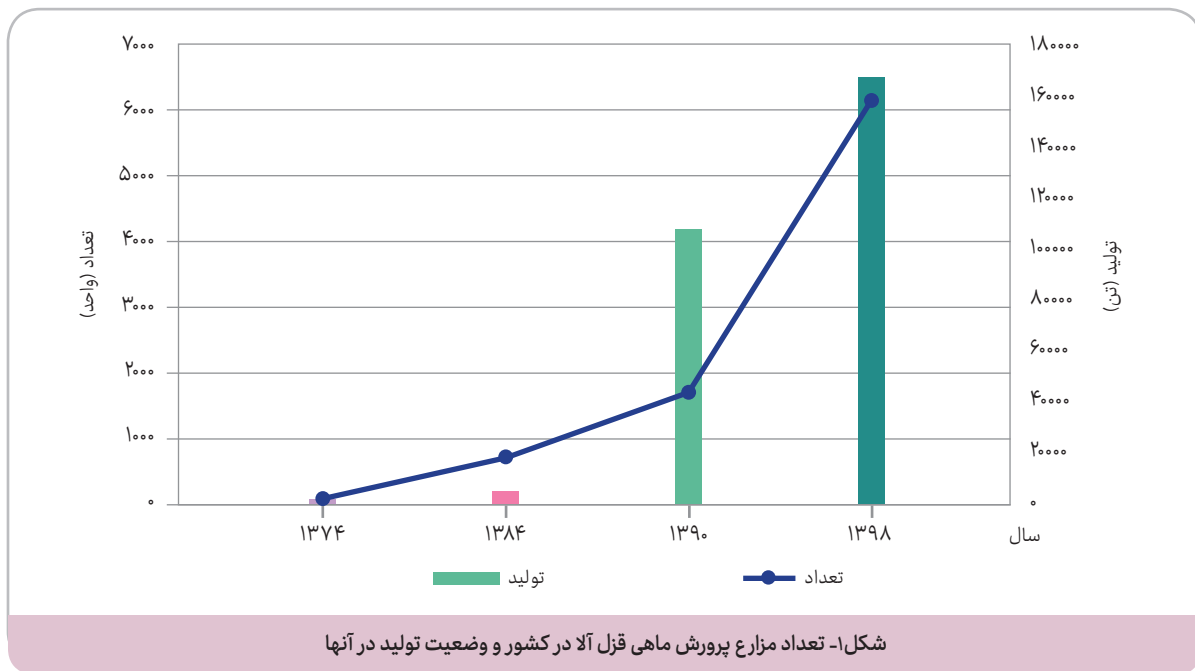

اثر بخشی دستاوردهای تحقیقاتی در تولید ماهیان سردآبی در کشور

دفتر امور اقتصادی، مراکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان های همدان، مرکزی، فارس، چهارمحال و بختیاری، لرستان، ایلام، مازندران، تهران، کهگیلویه و بویراحمد^۱، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور^۲

بیان مسئله

تولید ماهیان سردآبی از جمله قزل آلا طی دهه های اخیر به طور جدی مورد توجه متولیان بخش شیلات کشور قرار گرفته است. سابقه تولید

۱. سید محسن سیدان، موسی سلگی، جعفر رضایی، مجتبی نجمی، دادگر محمدی، رضا پهلوانی، شهباز شمس الدینی، بهروز حسن پور، حسن اسدپور و ایرج توری
۲. سیدرضا مرتضایی

ماهی قزل آلا در ایران به حدود سال ۱۳۳۸ بر می‌گردد. در سه دهه اخیر فعالیت های چشمگیری در زمینه توسعه تولید ماهیان سردآبی انجام گرفته است، به طوری که در سال ۱۳۷۴ تعداد ۶۹ مزرعه پرورش ماهی قزل آلا با تولید ۱۵۰۰ تن در سال فعالیت نموده ولی در پایان سال ۱۳۹۸ تعداد آنها به بیش از ۶۰۰ مزرعه و میزان تولید به ۱۷۰ هزار تن افزایش یافته است. در طی این سال ها موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور با انتقال یافته های علمی حاصل از نتایج پروژه های پژوهشی به پرورش دهندگان این فعالیت در ۵ حوزه تخصصی آبی پروری، بهداشت و بیماری های آبزیان، بیوتکنولوژی، اکولوژی منابع آبی و بیولوژی و ارزیابی ذخایر، فعالیت های گسترده ای را انجام داده است.

● معرفی دستاورد

با مطالعه ۴۵ مزرعه پرورش ماهی در سطح کشور و با استفاده از روش جورسازی، این مزارع به دو گروه که از نتایج تحقیقات و توصیه های فنی استفاده کرده اند (گروه تیمار یا استفاده کننده) و گروهی که به صورت سنتی فعالیت داشته و از نتایج تحقیقات و توصیه های فنی استفاده نکرده و یا کمتر استفاده کرده اند (گروه شاهد) تفکیک شدند. ارزیابی ها نشان داد که بکارگیری نتایج تحقیقاتی در سطح مزارع پرورش ماهی قزل آلا در کشور دارای اثرات اقتصادی بسیار مثبت و معنی داری بوده است، به طوری که نرخ بازده اقتصادی از ۲۰ به ۴۵ درصد افزایش و دوره برگشت سرمایه از ۶ به ۲ سال کاهش و بهره وری نیروی کار از ۷ به ۱۲ تن افزایش یافته است. به این ترتیب، فعالان مزارع تولیدکننده ماهی قزل آلا با بکارگیری یافته های تحقیقاتی در زمینه بهداشت و بیماری های آبزیان، بیوتکنولوژی، اکولوژی منابع آبی و بیولوژی می توانند بهره وری و کارایی مزرعه را به میزان قابل توجهی بهبود دهند.

● فرایند تجاری سازی

استفاده از یافته های تحقیقاتی در زمینه بهداشت و بیماری ها، تغذیه و بیوتکنولوژی در مزارع پرورش ماهی قزل آلا در سال های اخیر در تعدادی از مزارع پیشرو در استان های مورد بررسی از طریق فعالیت های ترویجی از قبیل روز مزرعه، انتقال یافته های تحقیقاتی، برنامه نظام نوین ترویج محققان معین و طرح یاوران تولید، توسعه و گسترش یافته است.

● پتانسیل اقتصادی و اثر بخشی

استفاده از نتایج تحقیقات و توصیه های فنی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور توسط مزارع پرورش ماهی قزل آلا پتانسیل اقتصادی و اثر بخشی به شرح زیر داشته است.

۱ افزایش میانگین نرخ بازده اقتصادی: از ۲۰ به ۴۵ درصد

۲

کاهش میانگین دوره برگشت سرمایه از ۶ به ۲ سال

۳

افزایش میانگین درآمد ناخالص در ۱۰۰۰ متر مربع از ۷/۵ به ۱۲ میلیارد ریال

۴

افزایش میانگین نسبت منفعت به هزینه از ۳٫۱ به ۵٫۲

۵

افزایش میانگین بهره وری نیروی کار از ۷ به ۱۲ تن